

Motion till riksdagen
2012/13:Ju403

av **Agneta Börjesson m.fl. (MP)**

En kriminalvård för ett tryggare Sverige

1. Sammanfattning

Varje år döms över 100 000 personer för brott i Sverige. Varje gång en av dessa återfaller i brottslighet är ett misslyckande. På samma sätt är det ett misslyckande varje gång en ny person döms för ett brott som hade kunnat förhindras. Kriminalpolitikens huvudmål är därför dels att förhindra återfall, dels att minska brottsligheten i sig. I denna motion anger Miljöpartiet de gröna ett antal åtgärder vi anser behöver vidtas för att förbättra kriminalvården i Sverige.

Fel! Okänt namn på

2. Innehållsförteckning

1. Sammanfattning.....	1
3. Förslag till riksdagsbeslut.....	3
4. Motivering.....	5
4.1 Bakgrund	5
5. Våra förslag på åtgärder	6
5.1 Behov av vård och behandling för dömda	6
5.2 En förbättrad utslussning och verkställighetsplanering	7
5.3 Brist på häktes- och anstaltsplatser	7
5.4 Åtgärder inriktade mot särskilda kategorier av dömda	8
5.5 Ett förtydligt kommunalt ansvar	8
5.5.1 Ett samlat kommunalt ansvar för att utreda barn i risk med avseende på brottslighet.....	9
5.5.2 Framtagande av metoder för socialtjänstens arbete med unga mäns brottslighet.....	9
5.5.3 Stöd till kommuner för arbete med unga män.....	9
5.5.4 Ett särskilt stöd till framgångsrika kommuner	9
5.5.5 Arbete med så kallade avhoppare	10
5.6 Unga och neuropsykiatriska funktionshinder	10
5.7 Andra påföljder än fängelse för unga	10
5.8 Kontaktpersoner och personliga handlingsplaner	11
5.9 Ett utökat användande av den så kallade fotbojan	11
5.10 Om effekterna av de så kallade registerutdragen	11
5.11 Ett utökat samarbete mellan polis och socialtjänst i vissa fall	12
5.12 Införande av incitamentsmodeller	12
5.13 Drogr fria anstalter.....	13

3. Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behov av häkten i Halmstad och Östersund.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla incitamentsmodeller för Kriminalvården och kommunerna.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att samma koncept som finns i de så kallade barnhusen på försök ska upprättas i olika delar av landet, för att utreda barn som misstänks ha begått brott.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att socialtjänsten ska få ett förtydligat uppdrag att arbeta för att förhindra unga män från att begå brott.¹
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Brå tillsammans med universitet och högskolor ska ta fram metoder för ett effektivt arbete för att förhindra att unga män begår brott.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om neuropsykiatriska funktionshinder hos brottslingar.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fängelse eller sluten ungdomsvård ska vara sistahandsalternativ för dömda som är yngre än 21 år.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nya påföljder för unga brottslingar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en kontaktperson och personlig handlingsplan för män under 40 år.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fotbojans användning ska utökas.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att genomföra förslag för att stärka blivande anställdas eller anställdas integritetsskydd i arbetslivet.²
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effekterna av det ökade användandet av olika straffregisterutdrag för rehabiliteringen av dem som avtjänat sina straff ska utvärderas.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade möjligheter till gallring av uppgifter i belastningsregister för unga.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kommunernas socialtjänst ska få ett särskilt ansvar för att arbeta med avhopp från organisationer som rekryterar dömda eller personer som riskerar att bli dömda för brott.¹

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra offentlighets- och sekretesslagen så att polisen ska lämna ut uppgifter om personer som misstänks och döms för ringa narkotikabrott till kommunal socialtjänst, så att de kan kontakta de dömda för råd, stöd och erbjudande om behandling.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om upprättandet av handlingsplaner för alla som återfaller i likartad brottslighet.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nolltolerans mot droger på anstalter för fängelse och sluten ungdomsvård i landet.

¹ Yrkandena 4 och 14 hänvisade till SoU.

² Yrkande 11 hänvisat till AU.

4. Motivering

Målet för Miljöpartiet de grönas kriminalvårdspolitik är att återfallsfrekvensen i nya brott skall minimeras och de som lagförts skall ges en möjlighet till ett liv och försörjning på lagligt sätt. Utöver denna motion om kriminalvård utvecklar vi också vår syn på att öka människors trygghet i Sverige i en annan kommittémotion.

4.1 Bakgrund

Av de 87 900 personer som år 2009 begick en brottslig gärning, återföll 21 500 personer i brott under det följande året. Det innebär att en av fyra återfaller i brott inom ett år. För männen är andelen som återfaller 26 procent medan det för kvinnorna är 17 procent. Jämfört med år 2003 har andelen som återfaller inom ett år minskat en procentenhet för både kvinnor och män. Det är män i åldern 18–20 år som har hög återfallsandel med 32 procent. Lägst andel finns hos kvinnor i åldern 14–17 år och de som är över 60 år (tio respektive elva procent). Bland kvinnorna är det de mellan 21–59 år som har hög återfallsfrekvens (21 procent). Det är inom gruppen män i åldern 15–17 år som återfallen ökat andelsmässigt sett – från 23 procent år 2008 till 26 procent år 2009.

Statistiken från Brå talar sitt tydliga språk.¹ Risken för återfall ökar tydligt med tidigare brottsbelastning. Av de personer som hade nio eller fler tidigare brott, hade 81 procent återfallit inom ett år från 2009. För dem med 4–8 brott återföll 61 procent. Även här är risken för återfall större bland männen än kvinnorna. En intressant slutsats är att bland dem som hade fängelse eller annan frihetsberövande huvudpåföljd, återföll 59 procent i brott medan i gruppen där frivårdspåföljd var mest ingripande, återföll 46 procent inom ett år. Lägst återfall finns bland dem som har rättspsykiatrisk vård som strängaste påföljd, 5 procent.

Generellt sett återfaller de som frigivits från fängelse eller dömts till skyddstillsyn, i högre grad än de som dömts till böter eller villkorlig dom. BRÅ anser dock att det inte går att dra generella slutsatser om påföljdernas effekt på återfallsfrekvensen, enbart beroende på detta. Högst återfall har de som dömts till sluten ungdomsvård med 55 procents återfall inom ett år. Inom gruppen återfanns dock bara 66 personer. Den högre återfallsfrekvensen för personer som dömts till fängelse och sluten ungdomsvård förklaras delvis av att de begått grövre brott och har mer omfattande brottsbelastning sedan tidigare, i jämförelse med andra grupper. Inom gruppen med sluten ungdomsvård ökade återfallsandelen med 17 procentenheter från 2008 till 2009.

¹ Återfall i brott. Preliminär statistik för 2003–2009, Brottsförebyggande rådet, s. 8 f.

Fel! Okänt namn på

Av dem som frigavs från anstalt 2009 var det vanligast att de med en utdömd strafftid om mer än två månader men högst sex månaders fängelse återföll i brott. Inom ett år hade 62 procent återfallit i brott. Lägst återfallsandel fanns bland frigivna som dömts till mer än fyra år. De största förändringarna från år 2008 har skett inom den senare gruppen, där andelen återfall minskat med fyra procentenheter från 53 till 48 procent. Jämfört med 2003 har dock återfallsandelen generellt legat stilla.

Vid analys av vilket som är det grävsta brott personen dömts för, är högst grad av återfall bland dem som dömts för tillgreppsbrott (27 procent) och brott mot staten (28 procent). Lägst återfallsandel finns bland dem som dömts för brott mot allmänheten och sexualbrott (11 procent). Under år 2009 var mediantiden för återfall i brott 118 dagar. Jämfört med år 2003 har den ökat med nästan två veckor.

5. Våra förslag på åtgärder

5.1 Behov av vård och behandling för dömda

Den person som är gripen, häktad eller dömts till frihetsberövande påföljd, har av samhället på olika sätt utpekats som farlig och som någon som antingen samhället ska skyddas från eller som den dömdes medmänniskor ska skyddas från. Såväl före det att straffet avtjänats som tiden därefter fokuseras samhällets resurser på att den dömda inte ska återfalla i brott och i stället leva ett liv inom lagens ramar. Tyvärr är dock återfallsmängden stor. Arbetet för att förhindra återfall kan därför inte sägas vara fullgott. Kriminalvårdens behandlingsprogramsverksamhet är i dag i huvudsak välfungerande och bedrivs på vetenskapligt förankrat sätt. Det finns stora behov av särskilda program. Det gäller särskilt behov av att kunna erbjuda alla män som dömts för våld mot kvinnor eller andra som dömts för våld i nära relation, adekvat behandling på fler anstalter än som sker i dag. Detsamma gäller särskilda grupper såsom spelberoende, hatbrottsdömda och dömda i organiserade kriminella grupperingar. Det finns enligt Kriminalvårdens eget budgetunderlag behov av satsningar inom dessa områden såväl som när det gäller utbildning för höjd programledarkompetens.

Utöver detta är det viktigt att utöka arbetet med rehabilitering av dömda med Adhd, som enligt undersökningar kan vara så många som 40 procent av de intagna. Det är också vanligt att de intagna har läs- och skrivsvårigheter. Den samlade forskningen pekar på att så många som 30–50 procent har dyslexi eller bara en så trasslig bakgrund att skolgången blivit lidande med läs- och skrivsvårigheter som följd.

Det är mycket vanligt att den kriminelle själv har varit ett brottsoffer, men statistiken är osäker då mörkertalet är stort. Dock menar vi att det är viktigt för en rehabilitering att det finns fler projekt som identifierar den dömdes egen brottsutsatthet och finner vägar att hantera. Studier finns exempelvis bland de intagna kvinnorna på anstalten Färingsö. Där hade 83 procent av

kvinnorna hade upplevt psykisk misshandel tidigare i livet, 78 procent fysisk misshandel och 57 procent sexuell misshandel (termerna från ASI). Dessa siffror är i linje med andra studier på kvinnliga interner.

Det är dessutom viktigt att stärka och metodutveckla arbetet emot alkohol- och drogberoende. Bland de straffade uppges cirka 60 procent ha en beroendeproblematik.

Mot bakgrund av vad som ovan anförts om behov av behandling och vård hos vissa grupper, anser vi att kriminalvården skall tillföras extra resurser för detta arbete. Vi lämnar ett sådant förslag i vår budgetmotion.

Inom ramen för den satsning vi föreslår, anser vi att Kriminalvården bör kunna ta fram särskilda handlingsplaner för de personer som döms för likartad brottslighet. Vad som här anförts om handlingsplaner bör ges regeringen tillkänna.

5.2 En förbättrad utslussning och verkställighetsplanering

Det finns också behov av ökade resurser för att förbättra och individanpassa verkställighetsplaneringen och de frivårdande insatserna, särskild vad gäller tillgång på platser för samhällstjänst och att kunna erbjuda insatser med högre grad av individanpassning än som är fallet i dag, exempelvis avseende den dömdes språkkunskaper med mera. I vår budgetmotion anslår vi 65 miljoner kronor per år för detta.

5.3 Brist på häktes- och anstaltsplatser

I dagsläget saknas häkte i Halmstad och i Östersund. Detta har lett till provisoriska lösningar och att mycket tid avsätts för transporter av häktade och resor för åklagare, offentliga biträden och anhöriga. Möjligheten för anhöriga att besöka häktade försämras. Det ovan anförda gäller även för de personer som tagits i förvar i häkte med stöd av bestämmelser i utlänningslagen.

Inom Kriminalvården har förslag på nytt häkte i Haparanda och Östersund projekterats för höga kostnader. Detsamma gäller anstalt i såväl Östersund som Haparanda. Något häkte finns dock ännu inte i vare sig Halmstad eller Östersund. Behovet bedöms såväl av ansvarig myndighet som av bland annat Östersunds kommun vara akut. I Halmstad används häkten i Helsingborg och Göteborg men projekteringsarbetet har ännu inte inletts. I vår budgetmotion anvisar vi vid Utgiftsområdet 4 särskilda satsningar för ett nytt häkte i Östersund om 100 miljoner kronor och förslag på åtgärder avseende Halmstad. Vi anser dock att riksdagen redan nu bör ge regeringen tillkänna att behoven av häktesplatser i såväl Halmstad som Östersund snarast måste lösas.

Fel! Okänt namn

5.4 Åtgärder inriktade mot särskilda kategorier av dömda

Vissa typer av brott bland unga indikerar starkare än andra brott en fortsatt lång brottskarriär. De brotten kallas strategiska brott och har tidigare studerats av Brå när det gäller personer födda på 1960- och 1970-talen. Bilstöld var då den brottstyp i gärningspersonernas första lagföring som visade på högst risk för många återfall i brott. Den typiske brottslingen var såväl då som nu en yngre man. De brottstyper som tydligast indikerar en fortsatt lång eller intensiv brottskarriär under 00-talet är rån, tillgrepp av motorfordon samt brott som ingår under rubriken brott mot allmän verksamhet, främst våld och hot mot tjänsteman och övergrepp i rättsak. Dessa brottstyper är de tre som ger starkast risk för många återfall när de är huvudbrott i en ungdoms första lagföring. Av de 15–17-åringar som i sin debut lagfördes för rån, återfall exempelvis över hälften i tre eller fler nya lagföringar under de kommande sju åren.

85 procent av våldsbrotten begås således av män. Av dem som döms för brott i Sverige återfaller enligt BRÅ cirka 45 procent i ny brottslighet inom 5 år. Med tanke på kostnaderna för brottsligheten, såväl för samhället som för den som utsätts för brotten, har vi alla mycket att vinna på att dels förhindra att unga män begår och återfaller i brott.

Utöver dem som begår mängdbrottsligheten, finns personer som begår ekonomisk brottslighet, brott inom nära relation, grova brott av typen grovt rån, grov misshandel eller grovt narkotikabrott. Dessa brott är allvarliga och bekämpas på andra sätt än mängdbrottsligheten. På samma sätt förhindras återfall i dessa brott på andra sätt. Här spelar upptäcktsrisken stor roll, liksom faktorer såsom risktagande, ekonomisk vinning och socialt tryck.

Mot bakgrund av slutsatserna i betänkandet ”Kriminella grupperingar – motverka rekrytering och underlätta avhopp” (SOU 2010:15) har regeringen givit Rikspolisstyrelsen i uppdrag att tillsammans med ett antal kommuner initiera en pilotverksamhet med sociala insatsgrupper för unga som riskerar att bli kriminella. De sociala insatsgrupperna ska samordnas under ledning av socialtjänsten. Detta är ett gott initiativ, men vi anser att fler åtgärder behöver vidtas. Särskilt viktigt är det att rikta in insatser mot alla de unga män (män står för 80 procent av den anmälda brottsligheten i Sverige) som misstänks och döms för brott.

Andelen kvinnor med psykiska störningar som kräver placering på avdelningar med särskilda resurser har enligt Kriminalvården ökat. Det finns också ett behov av att utveckla arbetet på kvinnoanstalterna.

5.5 Ett förtydligt kommunalt ansvar

Miljöpartiet anser således att krafttag måste tas av såväl rättsväsendet som kommuner och andra berörda för att förhindra att unga män begår brott och återfaller i brott. Utöver de åtgärder vi redovisat ovan föreslås att unga män i riskmiljö (risk för att begå brott eller komma i kontakt med dem som begår

brott) blir ett särskilt ansvar för den kommunala socialtjänsten. Detta åtagande förtydligas utöver dagens åtagande att ingripa vid misstanke om barn som far illa och ska ge socialtjänsten en skyldighet att agera på ett tidigare stadium. Det ska inte krävas att den unge döms för brott för att socialtjänsten ska ingripa. Vad som här anförts om ett förtydligt kommunalt ansvar bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.5.1 Ett samlat kommunalt ansvar för att utreda barn i risk med avseende på brottslighet

Lämpligen kan arbetet med att utreda misstanke om brott ske i särskilda lokaler motsvarande barnhusen, där socialtjänst, rättsväsendet och annan kompetens samarbetar. De åtgärder regeringen föreslår i propositionen 2011/12:171 Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet, ger verktyg som underlättar samverkan. Det krävs dock att berörda statliga och kommunala myndigheter ges samarbetsuppdrag på sätt som skett liknande inom ramen för de så kallade barnhusen. Detta anser vi att regeringen bör ges tillkänna.

5.5.2 Framtagande av metoder för socialtjänstens arbete med unga mäns brottslighet

Vidare anser vi att Brottsförebyggande rådet tillsammans med universitet och högskolor i Sverige skall ges i uppdrag att ta fram vetenskapliga metoder för att minska unga mäns brottslighet som kan spridas till socialtjänsterna. Detta bör ges regeringen tillkänna.

5.5.3 Stöd till kommuner för arbete med unga män

Då så många av de ungdomar som antingen anses befinna sig i riskzon för brottslighet eller som redan har begått brottslighet är män, bör landets kommuner ges möjligheter att vidta särskilda åtgärder för att förhindra att såväl brott begås som återfall i brott inom denna grupp. Vi anser att ett sätt kan vara att från socialtjänstens sida knyta en särskild kontaktperson till dem som arbetar antingen tillsammans med eller vid sidan av Kriminalvården. För ändamålet anslår vi i vår budgetmotion 50 miljoner kronor om året till Kriminalvården för vidare fördelning som försöksverksamhet bland olika kommuner.

5.5.4 Ett särskilt stöd till framgångsrika kommuner

De kommuner som lyckas särskilt väl med att förhindra unga mäns inträde inom brottsligheten kan belönas genom särskilda insatser, antingen inom ramen för det statliga utjämningsystemet eller på andra sätt. Vi anser dock att goda exempel ska främjas och spridas, för att kunna användas av andra kommuner. Närmare om hur detta bör ske måste bli föremål för särskild utredning.

Fel! Okänt namn på

5.5.5 Arbete med så kallade avhoppare

Personer begår brott av många olika anledningar. En anledning kan vara att det blir en del av en gruppstillhörighet eller ett sätt att försörja sig på. De personer som vill bryta med den kriminella gruppering de tillhör kan många gånger råka ut för stora problem. Dels genom repressalier från gruppen, dels genom oförståelse från olika myndigheter. Vi anser därför att kommunernas socialtjänst bör få ett särskilt ansvar att arbeta med stöd och hjälp till personer som vill hoppa av från kriminella grupper. Hur detta kan genomföras bör närmare utredas. Vi anser att riksdagen som sin mening bör ge regeringen tillkänna vad som här anförs om ett särskilt ansvar för arbete med så kallade avhoppare.

5.6 Unga och neuropsykiatriska funktionshinder

En stor andel av de män som begår brott har konstaterats ha olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Det behöver närmare utredas vilken effekt detta har på de aktuella människors risk att begå brott och om det finns åtgärder som kan vidtas på tidigare stadier av personers liv, för att upptäcka funktionshindret och på adekvata sätt förhindra en utveckling i ett destruktivt brottsligt liv. Som anges nedan måste särskild vikt fästas vid de unga människors drogmissbruk. Vad som här anförs om neuropsykiatriska funktionshinder hos brottslingar bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.7 Andra påföljder än fängelse för unga

För dem som döms för brott är utgångspunkten att de så långt som möjligt ska få andra påföljder än fängelse eller särskild ungdomsvård. Vi anser att varje ungdom som döms till dessa påföljder är ett misslyckande för samhället, där de kommuner som lyckas minska antalet dömda ska belönas. Personer under 21 år skall därför så långt som möjligt inte dömas till frihetsberövande påföljder. Vård inom slutna institutioner skall därför alltid vara ett sistahandsalternativ och det i än högre grad än som är fallet i dag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

I Påföljdsutredningens betänkande *Nya påföljder* (SOU 2012:34) lämnades förslag om utvecklade ungdomspåföljder, bland annat att socialtjänsten ska behålla sitt huvudansvar för ungdomar under 18 år som begår brott. Utredningen föreslog att nya påföljder ska införas för unga lagöverträdare, som innebär kontaktskyldighet för unga, som är ett alternativ till påföljderna ungdomsvård eller ungdomstjänst. Påföljden innebär bland annat att den unge ska hålla kontakt med en särskild kontaktperson som ska ha både stödjande och kontrollerande uppgifter. Vidare föreslås att så kallad ungdomsövervakning ska kunna dömas ut vid mer allvarlig brottslighet. Påföljden ska vara intensiv och behandlingsinriktad. Den ska innehålla vissa inskränkningar i den unges rörelsefrihet – till exempel förbud att lämna bostaden på helgkvällar och

helgnätter – som ska kunna kontrolleras med elektroniska hjälpmedel. Avslutningsvis ska ett så kallat varningsstraff kunna dömas ut i stället för ett lågt bötesstraff, om den unga lagöverträdaren är ostraffad sedan tidigare.

Miljöpartiet anser att Påföljdsutredningens förslag i dessa delar är bra och förtjänar att ligga till grund för lagstiftningsåtgärd. Riksdagen bör därför som sin mening ge regeringen tillkänna att de föreslagna påföljderna ska införas och ersätta nuvarande frihetsberövande påföljder.

5.8 Kontaktpersoner och personliga handlingsplaner

Miljöpartiet anser att alla personer under 40 år som döms för brott med hårdare påföljd än böter skall få en särskild kontaktperson och en personlig handlingsplan för att förhindra återfall i brott. Kontaktpersonen ska rekryteras av Kriminalvården och handlingsplanen ska upprättas av socialtjänsten tillsammans med Kriminalvården. Ideella organisationers delaktighet ska särskilt uppmuntras. Handlingsplanens mål är att förhindra återfall i brott. Obligatoriska delar som ska ingå är bostad, egen försörjning, socialt umgänge och familjeliv, behandling mot eventuella missbruk och metoder för ett liv utan kriminalitet. I planen ska ingå hur dömdas avhopp från olika gäng skall kunna främjas och hur stöd skall byggas kring dem vid avhopp. Vi bedömer att dessa reformer i viss mån medför ett behov av extra resurser till Kriminalvården och har därför föreslagit finansiering av förslagen i vår anslagsmotion under utgiftsområdet 4. Vad som här anförs om kontaktpersoner och personliga handlingsplaner skall riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.9 Ett utökat användande av den så kallade fotbojan

Samhället har mycket att vinna på att dömda så långt som möjligt inte placeras i anstalt; såväl ur ett mänskligt, som socialt och ekonomiskt perspektiv. Fotbojan kan även användas för att tillsammans med andra hjälpmedel stödja en effektiv utslussning från institutionsvård, liksom kan den vara ett stöd i olika frivårdande insatser. Fotbojans användande för villkorligt frigivna ska utökas, men överträdelser sanktioneras med fängelse om så krävs. Vi anser att en utredning ska ske av om den så kallade fotbojan kan användas i högre grad än som är fallet i dag, såväl under tid för anstaltsvistelse, som för att ersätta frihetsberövande påföljder eller ingå som del i frivårdens arbete med dömda. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna som sin mening. Vad som här anförs om utökat användande av så kallad fotboja bör riksdagen som sin mening ge riksdagen tillkänna.

5.10 Om effekterna av de så kallade registerutdragen

Inom allt fler sektorer krävs i dag att de som erbjudas arbete kan visa upp straffregisterutdrag. Detta sker i syfte att öka tryggheten inom vård, skola och

Fel! Okänt namn på

omsorg eller för den delen i taxibilar, men innebär också en risk för stigmatisering av den som redan avtjänat sitt straff. Utredningen om integritetsskydd i arbetslivet lämnade i sitt betänkande *Integritetsskydd i arbetslivet* (SOU 2009:44) bland annat förslag som avsåg att i viss mån motverka denna stigmatisering. Utredningen föreslog att det för att förhindra att den enskildes rätt att få ut uppgifter från vissa register utnyttjas på ett sätt som varken är avsett eller önskvärt skulle vara förbjudet för arbetsgivare att utan lagstöd, begära att t.ex. en arbetssökande ska visa upp ett belastningsregisterutdrag, att ett motsvarande förbud ska gälla också en begäran om utdrag ur misstankeregistret, samt att det ska vara förbjudet för arbetsgivare att utan lagstöd begära att till exempel att en arbetssökande ska visa upp ett utdrag ur Försäkringskassans register om till exempel sjukfrånvaro. Vi anser att Integritetsskyddsutredningens förslag i denna del bör genomföras.

Vi anser även att effekterna av det ökade användandet av olika registerutdrag för dem som avtjänat sina straff och deras möjligheter att rehabiliteras bör utvärderas.

Sammantaget anser vi att de åtgärder som föreslagits för att stärka blivande anställda och existerande anställdas integritetsskydd bör genomföras, vilket bör ges regeringen tillkänna. Detsamma gäller behovet av en utvärdering av vilka effekter för rehabilitering av dömda användningen av olika registerutdrag har.

Frågan om gallring av uppgifter i belastningsregister och således vilka uppgifter som vid ett utdrag kan finnas i registret, blir särskilt viktigt när det gäller unga personer. Det finns redan i dag särskilda bestämmelser i lagen om belastningsregister (1998:620) om detta. Den person som dömdes för ett brott vid 17 års ålder kan vara en helt annan vid 20-årsåldern. I dag gallras vissa uppgifter efter fem år och ytterligare vissa efter tio år för personer under 18 år. Vi vill att möjligheten att gallra fler uppgifter ska utredas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

5.11 Ett utökat samarbete mellan polis och socialtjänst i vissa fall

Ringa narkotikabrott leder i dag typiskt sett till böter, vilket medför att kommunernas socialtjänst ofta inte får vetskap om personer som dömts. Utan att skärpa straffet bedömer vi att effekten av påföljden kan bli mer effektfullt om polisen automatiskt måste meddela socialtjänsten vilka som dömts för ringa narkotikabrott. Då kan socialtjänsten erbjuda missbrukaren lämplig hjälp och lämpligt stöd. Socialtjänsten ska sedan kunna erbjuda alla som döms för ringa narkotikabrott vård och behandling för missbruket.

5.12 Införande av incitamentsmodeller

I denna motion har redovisats hur omfattande återfallen i brott är och vilka stora samhällsliga vinster som står att finna i att minska återfallen i brott. Att

Fel! Okänt namn på

män, särskilt unga män, är överrepresenterade bland såväl de som begår brott för första gången som de som återfaller i brott är heller ingen nyhet. Ett av huvudmålen för Kriminalvårdens uppdrag är att minska återfall i brottslighet, men det saknas enligt vår mening en tydlig koppling mellan ersättningen till myndigheten och hur väl den lyckas i uppfyllandet av detta uppdrag. Vi anser därför – och särskilt mot bakgrund av den roll Kriminalvården spelar i detta – att regeringen ska utforma en modell för ersättning till Kriminalvården som i ökad grad speglar måluppfyllelsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Bland landets alla kommuner bedrivs det brottsförebyggande och återfallspreventiva arbetet på olika sätt och med olika framgång. De framgångsrika exemplen behöver i ökad grad spridas och modeller tas fram för hur framgångsrika kommuner kan belönas. Detta bör ges regeringen tillkänna.

5.13 Drogfria anstalter

Den som för ett eller flera brott döms till frihetsberövande påföljd ska inte genom anstaltsvistelsen exponeras för droger. Tvärtom ska anstaltsvistelsen kunna vara en väg ut ur ett drogmissbruk. Vi anser att drogfrihet när det gäller alkohol och narkotika skall vara ett krav på såväl Statens institutionsstyrelses som Kriminalvårdens anstalter och att det ska vara en prioriterad uppgift för dessa myndigheter att tillse att det inte finns droger inom anstalterna. Detta bör ges regeringen tillkänna.

Stockholm den 5 oktober 2012

Agneta Börjesson (MP)

Jabar Amin (MP)

Magnus Ehrencrona (MP)

Maria Ferm (MP)

Agneta Luttröpp (MP)

Tina Ehn (MP)

Peter Eriksson (MP)

Jan Lindholm (MP)